

burjene živce in duševno onemoglega učitelja. — Orglarija in občinsko tajništvo sta grobokopa učiteljevega zdravja. Kdor se hoče vestno držati učiteljskega stanu, ima s tem več ko dovolj posla in truda, ako prevzame orglarijo in tajništvo, ne more potem nobenega dela vestno, natančno in pravočasno opravljati, največ trpi seveda pri tem šola in napredek.

Čudno je to, da se od nas učiteljev zahteva stransko delo za obstanek, od drugih stanov se pa tega ne zahteva nikoli. Kdo je že slišal, da bi si duhovniki, uradniki in vojaki služili svoj kruh s stranskimi opravki? Ti opravijo svoj stanovski posel, potem so prosti. Uživajo ljubo prostost na izprehodih v prosti prirodi in čistem zraku, se zabavajo v kaki družini, berejo ali počivajo in krepčajo svoje telo za nadaljno trpežno delo. Edini učitelj je izjema. On mora poleg navadne šole še skrbeti za pouk svojih otrok, ker nima sredstev, jih odgojevati na drug način, on mora biti tudi spreten vrtnar, čebelar, orglavec, pevec, občinski pisar, sotrudnik kmetijskih podružnic, mlekar, konsumov in še Bog ve kaj. Nekateri si nakopljejo toliko skrbi in dela na glavo, da nimajo pokoja noč in dan. Vsa ta dela, poreče kdo, so za narod blagodejna, plodonosna in dobra. Res je to, ako so pa vsa ta dela in požrtvovalnost učiteljevi osebi in šoli v korist, za to se ne zmeni nihče. „Prenapeta struna rada počí“, pravi pregovor. Ali je mogoče, da bi ena oseba delala za tri ali celo za več oseb? Dela res nekaj časa, a kmalu začno pešati moči, jed več ne diši, spati ni mogoče zaradi prevelike dušne in telesne napornosti, srce utriplje neredno, želodec ne funkcionira več, slabosti prihajajo, bolezen trka na vrata, in trpin, ki se je mučil in žrtvoval za svoj obstanek radi bedne plače, mora iti v posteljo, pustiti mora šolo in vse druge stranske posle, bolezen ga je priklenila k počitku v posteljo — znabiti na veke.

Največkrat podležejo učitelji boleznim, smrtonosnim sušicim, zaradi prenapornega dela in prehlajenja, zaužitega prahu in smradu v šoli in slabe tečne hrane, radi ubožstva. Koliko naših vrlih tovaršev že krije črni grob, v katerega so legli v najlepši mladeniški ali moški dobi! Lahko bi še bili med nami in delali za blagor našega milega naroda, za prosveto, a legli so v grob zavoljo tožnih razmer, zavoljo prenapornega dela in bede. Celotno formalne stopnje jih niso mogle rešiti!

(Dalje.)

## Kritikujoči glasovi.

„Gorenjec“ prinaša v številki z dne 11. t. m. pod zaglavjem „Enaka pravica za vse!“ ta-le članek:

Profesor Metelko je bil odlikovan na svoje stare dni. Ko se kmalu potem predstavi škofu Wolfu, vpraša ga ta, kje ima križec. Odlikovanec začne preiskavati dolge žepe, prišite v škrijce rjave, duhovniške suknje, in med raznimi papirji pokaže škofu pred kratkim zadobljeno odlikovanje.

Na tem stališču stoji glede odlikovanj menda c. kr. deželni šolski svet v Ljubljani, seveda le glede odlikovanj, katere je kratkomalo odpravil in ki se tičejo otrok v ljudskih šolah. Mi sicer pritrjujemo tej slavni korporaciji, če je mnenja, da mali paglavec ni za las boljši zaradi tega, ker se tiska njegovo ime v letnem poročilu z debelimi črkami; tudi ne ugovarjamo, da ni popolnoma izključeno, da bi se kak ljudski učitelj ne zmotil, da bi ne odlikoval kakega otroka, ki tega ni najbolj zaslužil, in da bi ne prezrl kakega drugega, ki je tudi zaslužil odlikovanje; ali to velja tudi za vse

druge državne in cerkvene oblasti. In vendar imamo razne križce, verižice, pridevke k imenom, imamo rdeče ovratnike, rdeče in višnjeve kapice, celo škrlataste plašče, s katerimi rečmi se odlikujejo pridni in zaslužni državljani.\*)

Francoska revolucija je odpravila vse rede in plemstva, ali žene francoskih republikanskih ministrov so vendar vse srečne, če jih povabi kaka stara markiza na ples.

Za več milijonov težkim nevestam iz Amerike se izpolni najsrčnejša želja, če vlove v Parizu kakega zadolženega in izživelega grofa za moža. In v parlamentarnih državah se pripeti, da kak imeniten politik v mladih letih podira prestole in oltarje, na stara leta pa\*\*) klečeplazi okolo cerkvnikov in dvornih žandarmov, da bi dosegel kak križec.

Tako svet pelja in v tem oziru človeštvo v naših dneh ni storilo niti koraka naprej. Zaradi tega menimo, da je c. kr. deželni šolski svet v Ljubljani slab poznavalec človeške duše, slab računar in slab izgojevalec. S tem sklepom je vzel otrokom nekaj, kar po mnenju strokovnjakov vzgoji ni bilo na kvar, in česar so se otroci veselili. Če se že odpravljajo igrače, ali naj se res začne pri otrocih v ljudskih šolah? Ali res tiči v tem posebna izgojevalna modrost, da se zatre v mladi duši vsaka ambicija, da se že prepriča mladega otroka, da zadostuje, ako se le „skozi zleze“.

Mi gotovo nismo občudovatelji odlikovanj. In c. kr. korporacija, ki v stari monarhični državi odpravlja odlikovanja, nam skoro imponira. Ali nekaj nam ni prav! Stari modrijan je trdil, da je lahko določiti, kdaj se pri človeku začne otroško naziranje, ali prav težko, kdaj da poneha. Če se je torej c. kr. deželni šolski svet v Ljubljani s priznanja vrednim pogumom podal v boj pri tisti človeški slabosti, v kateri imajo glavno opero vsa odlikovanja, mu nismo očitali ničesar, obžalujemo le to, da ni dosleden, da je dejal komat na konja pri repu, da je začel reformatorično svoje delo pri — malih otrokih. Enaka pravica za vse!\*\*\*)

\* \* \*

**Preganjanje učiteljev.** „Soča“ piše: Preganjanje učiteljev za zadnjih volitev in ob drugih prilikah v naši deželi je bilo doslej naravnost nekaj nečuvnega. Za vsako besedico, za vsak korak, ki ni baš prijal politikujočemu nuncu, so se podajale ovadbe na šolske oblasti, „discipliniralo“ se je učitelje, da je bilo grdo, in celo odpuščali so jih iz službe. Brez usmiljenja se je postopalo z njimi, po farovžih so se pa smejali, ako je bil kdo za pravo ničarijo in ker ni hotel kloniti tilnika pred kakim zbesnelim dervišem, pahnjen v nesrečo.

No, vlagali so se utoki proti določbam tukajšnjih šolskih oblastij, in šli so utoki tudi na ministrstvo, ki je pa sodilo o stvari drugače nego tu. Je pač zijala iz vseh proti prizadetim učiteljem naperjenih določeb le grda klerikalna lumparija. Omenjamo le dva slučaja: Nekega učitelja so bili odslovili, ali ministrstvo je ugodilo njegovi vlogi ter ga morajo reaktivirati, drugega so hoteli premestiti iz kraja pa tudi iz plačilne vrste v nižjo, ali ministrstvo je odločilo drugače; učitelj ostane, kjer je bil, dobi le opomin ali ukor. Tako se je vsaj deloma pokazala pravica proti klerikalnim lumparijam, katerim gredo naše oblasti le prerade na limanice.

S klerikalnimi učitelji pa je drugače. O enem so se v javnosti pripovedovale in tudi oblastim so bile sporočene take

\*) Če bi se le zmeraj samo taki!

Uredn.

\*\*) N. pr. dvorni svetnik šuklje.

Uredn.

\*\*\*) Gospodje pri deželnem šolskem svetu sploh čudno sedlaajo svoje konjiče!

Uredn.

reči, da bi ga bili morali res le odsloviti. Ali kaj? Lepo premestili so ga, in sedaj se pehajo klerikalni poslanci pri namestništvu za to, da bi ga imeli kje prav blizu Gorice! Dvojna mera!

## Ukazi in odredbe šolskih oblastev.

An sämtliche Volksschulleitungen!

Der k. k. Landesschulrat hat zutolge Erlasses vom 22. Juni l. J. Z. 1939, die Wirksamkeit der mit dem Landesschulraterlasse vom 16. Dezember 1902 Z. 4241 kundgemachten Verfügung Seiner Exzellenz des Herrn Ministers für Kultus und Unterricht vom 4. November 1902 Z. 6085, betreffend die Klassifikation der äußern Form der schriftlichen Arbeiten auf alle Kategorien der allgemeinen Volks- und Bürgerschulen sammt den Wiederholungsschulen vom zweiten Schuljahre angefangen auszudehnen gefunden.

## Dopisi.

### Goriško.

Iz sežanskega okraja. (Sklep šolskega leta. Šolsko poročilo. Okrajna učit. konferencija.) Pri nas smo zaključili šolsko leto dne 15. julija in novo šolsko leto pričnemo 1. septembra t. l. — Voščimo vsem tovarišem in tovarišicam vesele počitnice!

Naš okrajni šolski svet je letos zopet izdal ob koncu šolskega leta tiskano „Šolsko poročilo“ o stanju ljudskega šolstva okraja sežanskega. Sestavil ga je g. nadzornik Matko Kante.

Vsebina tega poročila je sledeča: I. Spis: „Vedenje šolske mladine v šoli in zunaj šole. Kaj in kdo daje povod slabemu vedenju? S kakšnimi sredstvi se slabemu vedenju v okoliščini pride?“ Ta 28 strani dolgi spis je spisala že leta 1887. gđč. Justina Štrukelj, učiteljica v Komnu, sedaj poročena Rasteiger v Ljubljani, in je bilo istega leta konferenčno poročilo. — II. „Številke 1, 2, 3.“ To so izreki, večinoma v verzih, ki jih je spisal g. Jožef Volk, učitelj v Zgoviku. — Teh je 23. — III. „Šolske oblastnije“. a) C. kr. dež. šolski svet. — b) C. kr. okraj. šolski svet. — c) Krajni šolski svet. Tu je omenjenih vseh 36 krajskih šolskih svetov v okraju in njih predsedniki imenoma. — IV. „Pregled učiteljstva v okraju“. — V. „Pregled šolske mladine, šolarskih knjižnic, šolskih knjig za uboge, šolskih vrtov in poslopij.“ — VI. „Neki statistični podatki in šolski dobrotniki“. — Taka in enaka šolska poročila pospešujejo napredek našega šolstva in so marsikomu v spodbujajo.

Dne 23. septembra t. l. bo ob 10. uri predpoldne v poslopju ljudske šole v Sežani okrajna učiteljska konferencija. Vzpostav: 1. Pozdrav in poročilo predsednikovo. 2. Volitev namestnika in dveh zapisničarjev. 3. Poročilo okr. šolskega nadzornika o stanju ljud. šolstva v letu 1902—1903. 4. „Ovea“, učna slika iz realij po formalnih stopnjah. Učna slika (obrazec) je za 4. šol. leto štirirazredne ljudske šole. 5. „Ovea“, popis po vprašanjih, učna slika iz spisja po didaktičnih (učnih) stopnjah. (Učna slika za 5. leto štirirazredne ljudske šole.) 6. Pojasnila formalnim in učnim stopnjam iz občega in posebnega iz praktičnega stališča. 7. Poročilo knjižničnega odbora a) o stanju okraj. učit. knjižnice, b) o blagajniškem stanju iste. 8. Volitev stalnega odbora. 9. Volitev knjižnič-

nega odbora. 10. Volitev dveh članov za deželno učiteljsko konferencijo. 11. Razni nasveti. (Te je predložiti 14 dni pred dnevom konferencije c. kr. okr. šol. nadzorniku.)

Obrazca, navedena pod točko 4. in 5., izdelaj sleherni učitelj in učiteljica ter ista predloži c. kr. okr. šol. nadzorniku do 1. septembra 1903.

Referenta tema slikama določi c. kr. okr. šol. nadzornik pozneje.

To vabilo se izdaja z ozirom na § 4. ministrske naredbes z dne 8. maja 1872, drž. zak. št. 68.

Opomba uredništva: V naši zadnji številki smo rekli v članku „Mi in naše želje“ med drugim: „... Bliža se čas, ko bo učiteljstvo počivalo z duševnim delom. Učitelji se bodo oddahnili za kratek čas itd.“ Zdaj pa vidimo, da mora učiteljstvo spisati dva, odnosno tri referate, oziroma obrazce v teku šolskih počitnic. Tega ne odobrujemo in obžalujemo, da mora učiteljstvo za dobe šolskih počitnic delati, pisati itd. — Upamo, da se v bodoče kaj takega ne zgodi več. Oprostite, a kar je res, je res!

## Društveni vestnik.

### Kranjsko.

„Jubilejska samopomoč“ končuje z dnem 15. julijem 1903 svojo IV. upravno dobo.

V tem letu so pristopili k društvu: gg. Ivan Šega, učitelj v Dol. Logatcu, Šile Pavel z gospo, učitelj v Žireh, Črnagoj Fran, nadučitelj na Barju, Janežič Janko, c. kr. učitelj na vadnici v Ljubljani, in gđč. Plaper Ljudmila, učiteljica v Mozirju.

Izstopili so trije člani, a umrla sta gg. Josip Dolinar, učitelj v Krašnji, in Janez Živko, nadučitelj v Šmartnem pri Pohorju. Društvo šteje sedaj 183 članov.

V IV. dobi so bili naslednji dohodki in stroški: a) Do-hodki: 1.) Gotovina iz prejšnjega leta K 2708, 2.) Račun poštne hranilnice K 48775, 3.) Obresti poštne hranilnice K 1030, 4.) Vplačila članov K 121020, skupno K 173533.

b) Stroški: 1.) Vdovi Mariji Dolinar v Krašnji K 370, 2.) Vdovi Mariji Živko v Šmartnem K 370, 3.) Vloga v mestno hranilnico K 340, 4.) Provizija poštne hranilnice K 1235, 5.) Poštne, tiskovine in služnine K 4587, skupno K 113822, torej preostaja K 59711, in sicer je od tega zneska: v poštne hranilnici K 55697, v gotovini K 4014, katera zneska se pripiseta na novi račun.

Rezervna zaloga je izkazala koncem leta 1902 K 166044 in se l. 1903 pomnožila za K 340, znaša torej: K 200044.

Poleg tega je zaostalo še 6 članov z vplačilom K 22, ki se jih opomni, da store čim prej svojo dolžnost, da bo pravi red.

Na Igu, dne 15. julija 1903.

Franc Ks. Trošt, t. č. predsednik.

Odbor učit. društva za kamniški okraj vabi vljudno k odkritju nagrobnega spomenika rajnemu tovarišu Gregorju Koželju, ki se bo vršilo dne 23. julija ob 10. uri dopoldne v Št. Gotardu. Ker mnogim ni bilo mogoče udeležiti se pogreba, poravnajmo sedaj isto zamudo!

### Štajersko.

Savinjsko učiteljsko društvo zboruje 23. julija ob 1. uri popoldne v šolskem poslopju na Vranskem po sledečem vzporodu: 1. zapisnik, 2. metodična obravnava berila „Skrb in smrt“, 3. slučajnosti. Opozori se, da se zborovanje vrši tudi ob neugodnem vremenu.

Odbor.

Učiteljsko društvo za mariborsko okolico bo zborovalo v četrtek, dne 6. velikega srpana ob 10. uri pred-

reči, da bi ga bili morali res le odsloviti. Ali kaj? Lepo premestili so ga, in sedaj se pehajo klerikalni poslanci pri namestništvu za to, da bi ga imeli kje prav blizu Gorice! Dvojna mera!

## Ukazi in odredbe šolskih oblastev.

An sämtliche Volksschulleitungen!

Der k. k. Landesschulrat hat zutolge Erlasses vom 22. Juni l. J. Z. 1939, die Wirksamkeit der mit dem Landesschulraterlasse vom 16. Dezember 1902 Z. 4241 kundgemachten Verfügung Seiner Exzellenz des Herrn Ministers für Kultus und Unterricht vom 4. November 1902 Z. 6085, betreffend die Klassifikation der äußern Form der schriftlichen Arbeiten auf alle Kategorien der allgemeinen Volks- und Bürgerschulen sammt den Wiederholungsschulen vom zweiten Schuljahre angefangen auszudehnen gefunden.

## Dopisi.

### Goriško.

Iz sežanskega okraja. (Sklep šolskega leta. Šolsko poročilo. Okrajna učit. konferencija.) Pri nas smo zaključili šolsko leto dne 15. julija in novo šolsko leto pričnemo 1. septembra t. l. — Voščimo vsem tovarišem in tovarišicam vesele počitnice!

Naš okrajni šolski svet je letos zopet izdal ob koncu šolskega leta tiskano „Šolsko poročilo“ o stanju ljudskega šolstva okraja sežanskega. Sestavil ga je g. nadzornik Matko Kante.

Vsebina tega poročila je sledeča: I. Spis: „Vedenje šolske mladine v šoli in zunaj šole. Kaj in kdo daje povod slabemu vedenju? S kakšnimi sredstvi se slabemu vedenju v okom pride?“ Ta 28 strani dolgi spis je spisala že leta 1887. gđč. Justina Štrukelj, učiteljica v Komnu, sedaj poročena Rasteiger v Ljubljani, in je bilo istega leta konferenčno poročilo. — II. „Številke 1, 2, 3.“ To so izreki, večinoma v verzih, ki jih je spisal g. Jožef Volk, učitelj v Zgoviku. — Teh je 23. — III. „Šolske oblastnije“. a) C. kr. dež. šolski svet. — b) C. kr. okraj. šolski svet. — c) Krajni šolski svet. Tu je omenjenih vseh 36 krajskih šolskih svetov v okraju in njih predsedniki imenoma. — IV. „Pregled učiteljstva v okraju“. — V. „Pregled šolske mladine, šolarskih knjižnic, šolskih knjig za uboge, šolskih vrtov in poslopij.“ — VI. „Neki statistični podatki in šolski dobrotniki“. — Taka in enaka šolska poročila pospešujejo napredek našega šolstva in so marsikomu v spodbujajo.

Dne 23. septembra t. l. bo ob 10. uri predpoldne v poslopju ljudske šole v Sežani okrajna učiteljska konferencija. Vzporod: 1. Pozdrav in poročilo predsednikovo. 2. Volitev namestnika in dveh zapisnikarjev. 3. Poročilo okr. šolskega nadzornika o stanju ljud. šolstva v letu 1902—1903. 4. „Ovea“, učna slika iz realij po formalnih stopnjah. Učna slika (obrazec) je za 4. šol. leto štirirazredne ljudske šole. 5. „Ovea“, popis po vprašanjih, učna slika iz spisja po didaktičnih (učnih) stopnjah. (Učna slika za 5. leto štirirazredne ljudske šole.) 6. Pojasnila formalnim in učnim stopnjam iz občega in sosebnostno iz praktičnega stališča. 7. Poročilo knjižničnega odbora a) o stanju okraj. učit. knjižnice, b) o blagajniškem stanju iste. 8. Volitev stalnega odbora. 9. Volitev knjižnič-

nega odbora. 10. Volitev dveh članov za deželno učiteljsko konferencijo. 11. Razni nasveti. (Te je predložiti 14 dni pred dnevom konferencije c. kr. okr. šol. nadzorniku.)

Obrazca, navedena pod točko 4. in 5., izdelaj sleherni učitelj in učiteljica ter ista predloži c. kr. okr. šol. nadzorniku do 1. septembra 1903.

Referenta tema slikama določi c. kr. okr. šol. nadzornik pozneje.

To vabilo se izdaja z ozirom na § 4. ministrske naredbes z dne 8. maja 1872, drž. zak. št. 68.

Opomba uredništva: V naši zadnji številki smo rekli v članku „Mi in naše želje“ med drugim: „... Bliža se čas, ko bo učiteljstvo počivalo z duševnim delom. Učitelji se bodo oddahnili za kratek čas itd.“ Zdaj pa vidimo, da mora učiteljstvo spisati dva, odnosno tri referate, oziroma obrazce v teku šolskih počitnic. Tega ne odobrujemo in obžalujemo, da mora učiteljstvo za dobe šolskih počitnic delati, pisati itd. — Upamo, da se v bodoče kaj takega ne zgodi več. Oprostite, a kar je res, je res!

## Društveni vestnik.

### Kranjsko.

„Jubilejska samopomoč“ končuje z dnem 15. julijem 1903 svojo IV. upravno dobo.

V tem letu so pristopili k društvu: gg. Ivan Šega, učitelj v Dol. Logatcu, Šile Pavel z gospo, učitelj v Žireh, Črnagoj Fran, nadučitelj na Barju, Janežič Janko, c. kr. učitelj na vadnici v Ljubljani, in gđč. Plaper Ljudmila, učiteljica v Mozirju.

Izstopili so trije člani, a umrla sta gg. Josip Dolinar, učitelj v Krašnji, in Janez Živko, nadučitelj v Šmartnem pri Pohorju. Društvo šteje sedaj 183 članov.

V IV. dobi so bili naslednji dohodki in stroški: a) Do-hodki: 1.) Gotovina iz prejšnjega leta K 2708, 2.) Račun poštne hranilnice K 48775, 3.) Obresti poštne hranilnice K 1030, 4.) Vplačila članov K 121020, skupno K 173533.

b) Stroški: 1.) Vdovi Mariji Dolinar v Krašnji K 370, 2.) Vdovi Mariji Živko v Šmartnem K 370, 3.) Vloga v mestno hranilnico K 340, 4.) Provizija poštne hranilnice K 1235, 5.) Poštne, tiskovine in služnine K 4587, skupno K 113822, torej preostaja K 59711, in sicer je od tega zneska: v poštne hranilnici K 55697, v gotovini K 4014, katera zneska se pripiseta na novi račun.

Rezervna zaloga je izkazala koncem leta 1902 K 166044 in se l. 1903 pomnožila za K 340, znaša torej: K 200044.

Poleg tega je zaostalo še 6 članov z vplačilom K 22, ki se jih opomni, da store čim prej svojo dolžnost, da bo pravi red.

Na Igu, dne 15. julija 1903.

Franc Ks. Trošt, t. č. predsednik.

Odbor učit. društva za kamniški okraj vabi vljudno k odkritju nagrobnega spomenika rajnemu tovarišu Gregorju Koželju, ki se bo vršilo dne 23. julija ob 10. uri dopoldne v Št. Gotardu. Ker mnogim ni bilo mogoče udeležiti se pogreba, poravnajmo sedaj isto zamudo!

### Štajersko.

Savinjsko učiteljsko društvo zboruje 23. julija ob 1. uri popoldne v šolskem poslopju na Vranskem po sledečem vzporodu: 1. zapisnik, 2. metodična obravnava berila „Skrb in smrt“, 3. slučajnosti. Opozori se, da se zborovanje vrši tudi ob neugodnem vremenu.

Odbor.

Učiteljsko društvo za mariborsko okolico bo zborovalo v četrtek, dne 6. velikega srpana ob 10. uri pred-